

نیایش در قرن بیستم

☆ نیایش ، مؤثرترین عامل ، برای پرورش عواطف ، رفع نگرانیها و دلهره‌ها ، نزدیک شدن انسانها به یکدیگر و ستایش آفریدگار جهان است

مسأله عمده‌ای که از لحاظ تربیتی برای خانواده‌های مآل‌اندیش ، درخور توجه می‌باشد ، پرورش نسل نوحاسته اجتماع است بنحوی که نهال ایمان بخداوند بزرگ ، در جان و دل کودک ، ریشه بدواند و بارور گردد ، نهالی که بتواند در هر محیط و تحت هر شرایطی ، سرسبز و خرم بماند و سموم تبلیغات مخالف ، طراوت و نشاط آن را بزرگی و خزان مبدل نسازد و تیشه شبهاش و اشکالات ، این شاخ برومند و پرارزش را از ریشه بر نیآورد .

گفتیم : نمیتوان با استدلالها و براهین پریپیچ و خم ، بذرچنین ایمان را در قلب پاک کودک ، افشاند . این روش نه تنها با فکر ساده و کودکانه اوسازش ندارد ، بلکه حتی با سلیقه انسان هم معلوم نیست زیاد مطابقت کند .

در عین حال ، این سخن باین معنی نیست ، که از استعداد های نخستین و نیروی فطری که در نهاد کودک بودیعه گذارده شده است ، نباید استفاده کرد و افکار و خورد او را بسوی شناسائی آفریدگار بزرگ هستی ، نباید از طریق استدلال سوق داد .

بدران و مادران و مربیان لایق ، می‌توانند به آرامی و با حوصله و بردباری ، بذرچنین ایمانی را در سرزمین دل کودکان بیفشانند و آنچنان ایمانی باعرضه و تلقین کنند که هم از جنبه فکری و عقلی صحیح و قابل هضم و دور از خرافات و موهومات ، و هم از جنبه عاطفی منشأ تحرك و تلطف اخلاق و اصلاح رفتار باشد .

اما کار مهم و اساسی تر آنها از اینجاست شروع میشود که احیا و تربیت ایمان فطری کودک باید تنها محدود به آنچه گذشت نباشد، بلکه با برنامه‌های عملی و تمرینی، توأم گردد. مربی، برای به تحقق رسانیدن ایده‌های خود ناگزیر است از لحاظ علمی، بکودک بفهماند که: يك زندگی صحیح و بی‌شائبه، آن است که از تناقض، بری باشد. چه معنی دارد که: انسان، زبانش بدش دروغ بگوید و کردارش بپردو؟ ۱۹ تنگ آورو رقتبار است زندگی مردمی که: «کردار، گفتار و پندار» آنان باهم مطابق نباشند؟ ۱۹ همان زندگی که متأسفانه انسانهای امروز، در عصر ماشین و تکنیک، سخت در دام گرفتارند!

مربی برای تکمیل کارهای خود و با اصطلاح رساتر «تقش‌سازندگی» که در پرورش عقل و عواطف کودک، از لحاظ ایمان، ایفا می‌کند، ناگزیر است که تدریجاً در همان سالهای نخستین زندگی و مخصوصاً در سالهای اول دبستان، کودک را بعبادت، وادار کند و از این رهگذر، ایمان فطری او را احیا و تکمیل سازد. عالیترین راهنمای ما نه تنها در مورد کودکان، بلکه در مورد بزرگسالان، قرآن کریم است. قرآن پرورش نیروی ایمان را که یکی از عالی‌ترین و ارزنده‌ترین فضایل انسانی است، بوسیله عبادتها و نیایش‌ها و کرشمات، عملی می‌شناسد و ضمن جمله‌ای بس کوتاه و رسا می‌فرماید: «و اعبد ربك حتى یاتیک الیقین» (۱) یعنی پروردگارت را پرستش کن تا در پرتو آن تریاقتی که همان ایمان کامل و خالص است، حاصل گردد. چنانکه قبلاً نیز به آن اشاره کرده‌ایم.

آری، کودک، با تمرین جملات، و اعتقاد به آن، تدریجاً ایمان خود را بمرحله عالی می‌رساند و آن چنان نیرومند می‌سازد که بوسیله هیچ‌گونه عاملی مورد تهدید قرار نگیرد.

* * *

در اینجا برای اینکه: بحث کاملی کرده باشیم، قسمتی از مقاله‌ای را که يك نشریه جهانی پیرامون «نیایش» انتشار داده است، ترجمه کردیم و با توضیحاتی به نظر خوانندگان محترم رسانیدیم، (۲)

هدف ما این بود که نشان دهیم که حتی اروپای متمدن هم که در حال حاضر در لجنزار

۱ - سورة الحجر آیه ۹۹ - این آیه تفاسیر گوناگونی دارد که یکی از آنها تفسیر بالاست.

۲ - مجله Reader's Digest شماره ۵۷۳ این مجله ماهانه در ۲۸ میلیون شماره به ۱۳ زبان در سراسر دنیا منتشر میشود.

شهوَت و مادیت، دست و پا می‌زند، نیایش را یکی از نیازمندیهای فطری انسان می‌شمارد و با همه اشکالاتی که در این باره به نظرش آمده، باز هم نتوانسته است توجه خود را از آن سلب کند و امری زائد و احیاناً موهوم، بحساب آورد. سهل است، نیایش را در این دنیای آشفته، بهترین وسیله، برای پرورش عواطف انسانی و رفع نگرانیها و دلهره‌ها و نزدیک شدن انسانها به یکدیگر و بالاخره توجه بخداوند بزرگ و ستایش او می‌شناسد.

این مطلب، برای مردمی که بکالاهای اروپائی، از هر جنس که باشد، بدیده تحسین می‌نگرند و کالاهای وطنی را حتی آنهایی که بدین و اخلاق و ملیت، پیوند می‌خورند، غیر قابل استفاده و قدیمی می‌پندارند و طبعاً با آنها پشت پا می‌زنند، درخور توجه است.

نکته‌ای که در مقاله مورد بحث، جلب توجه می‌کند، مربوط به برخی از مطالبی است که نویسنده مزبور در پیرامون نیایش، نگاشته، در عین اینکه اکثر مطالب این مقاله، با عقاید اسلامی موافق، می‌دهد، پاره‌ای از مطالب آن، در جهت مخالف آنچه ما معتقدیم، سیر کرده است. ولی پیش از آن که از این لحاظ، نویسنده را مورد انتقاد قرار دهیم، باید توجه کنیم که در حقیقت، مسیحیت کنونی نتوانسته است بر نامه‌های دینی قابل قبول و اشباع کننده‌ای برای غرب پیشنهاد کند، در آنجا اولیای کلیسا چنین وانمود کرده‌اند که خدا را فقط باید در کلیسا پرستش کرد. در جاهای دیگر کسی، با خدا، و خدا با کسی سروکار ندارد!

دین و خدای مسیحیت کنونی، در فضای تنگ و محدود و محصور کلیسا زندانی است و با زندگی عمومی و عادی مردم، ارتباطی ندارد. مردم اروپا، احساس می‌کنند که: نیایش‌های آنها پاسخگوی مقتضیات زندگی و حوائجشان نیست. از این رو آنها را بیزار و متنفر ساخته و فریاد اعتراض و انتقادشان از همه جا بلند است. هیپی‌ها معتقدند که در دنیا فقط یک نفر مسیحی بود و آنهم خود حضرت مسیح بود! البته ما قسمتی از مقاله را که بحال خوانندگان مفید دانستیم حذف کرده‌ایم، قسمت زیر، تا حدی گفته‌های ما را روشن می‌سازد:

* * *

«نیایش باید از لحاظ مضمون و زبان بازنگری امروز ما مناسب باشد... دنیای ما دنیای بمب، ماشین، صنعت و تکنیک و تسخیر کرهٔ ماه است. اگر خداوند در همه جا هست، بدون تردید، در ترافیکهای پرسر و صدا و شلوغ، در اداراتی که محل رفت و آمد و گرفتاری مردم است و در کنج خلوت و تنهایی، حاضر و ناظر است. یکی از طرفداران این تز، مالکلم بید (۱) است. وی اغلب اوقات، در کافه‌ها و

اماکن دیگر، حاضر میشود و برای مردم بی‌خانمان و پیران شکسته‌ای که در کنج خانه ، در انتظار مرگ، دقیقه‌شماری می‌کنند و برای دختران دم بختی که هنوز همسر مناسبی نیافته‌اند و برای کسانی که در سنین چهل سالگی شغل خود را از دست داده‌اند ، دعای کند .

این مطالب ، واکنش آداب و رسوم مسیحیت است. در دیار مسیحی نشین، قاعده زندگی مردم این است که در ایام هفته، بدون هیچ رادع و مانعی هر گونه رفتاری بخواهند مرتکب می‌شوند و خلاصه آزادی مطلق دارند. تنها روزهای یکشنبه ، بارفتن بکلیسا و شرکت در مراسم بی‌روح و خشک عبادت و نیایش کشیشان، لحظه‌ای بخدا روی می‌آورند، آنهم نه از روی اخلاص و صمیمیت، و غالباً با رقص و آهنگ‌های موسیقی!! پس حق دارند جوانانی روشنفکر که بگویند واقعا شك دارند که آیا عبادتی انجام می‌دهند یا نه ؟ یا اینکه آیا این عبادتها بجمال آنها فایده‌ای دارد یا ندارد؟!

بهر حال ، بررسی این مقاله برای ما از دو لحاظ قابل توجه و استفاده است: یکی اینکه دورنمایی از وضع نابهنجار اروپای مادی را برای ما مجسم می‌سازد و بما می‌فهماند که اروپائیان مثل کاروان سرگردانی که در بیابان زندگی دچار عطش شده‌اند، بعطش شدید معنویات، دچار گشته‌اند و بدنبال آن فقط به سرا بهای مسیحیت کنونی، دل بسته‌اند که نه تنها عطش آنها را برطرف نکرده است، بلکه بر بیچارگی و سرگردانیشان افزوده است.

دیگر اینکه در عین حال، آنان از راه تفکر، بمطالبی برخورد کرده‌اند که بانمایش‌ها و عبادتهای اسلامی تطبیق می‌کند و برای آنهایی که مطالب را از زبان اروپایی‌ها بهتر می‌شنوند و زودتر باور می‌کنند، آموزنده است. اکنون توجه خوانندگان را به آخرین قسمت مقاله مزبور، جلب می‌کنیم :

و بالاخره، مهم‌تر از هم این است که: نیایش عصر ما باید بصورت اجتماعی درآید. انسان دلوپس و مضطرب عصر ما، آسانتر می‌تواند با توجه و حضور قلب، همراه دیگران به نیایش و عبادت پردازد. نیایش‌های دسته‌جمعی بصورت‌های مختلفی قابل اجراست. اهم آنها این است که: دسته‌های مختلف، می‌توانند جلسات منظمی در منازل یکدیگر یا در جاهای دیگر، تشکیل دهند و به نیایش پردازند.

تزدیکی و مهربانی افراد، نسبت به یکدیگر، نمونه و نسخه‌ای است از نزدیکی و مهربانی خداوند، نسبت به انسان، فردیک بخنر (۱) می‌نویسد: دهنگامی که ما نسبت به یکدیگر، مهر

می‌ورزیم و بانگاه‌های محبت آمیز، خاطر یکدیگر را شاد می‌سازیم و آرزو می‌کنیم که همان اخلاق پسندیده و صلح و صفا بر زندگی برادران و دوستان ما، پروبال بکشاید، زنده‌واقعی هستیم، !
 پر ارزش‌ترین دعاها این است که انسان، برای نیازمندیانی که می‌شناسد، برای دوست دردمندی که بر روی تخت بیمارستان افتاده است، برای مادر دل‌افسوده‌ای که طفلش مشرف بمرگ است، برای پدر ناتوانی که بخاطر اعتیاد خطرناک فرزندش اشک می‌ریزد، دعا کند. این است عالیترین نمونه نیایش، که چهره‌ای پاک و ملکوتی از انساندوستی و نوع‌دوستی را آشکار می‌سازد.

گمان نکنید که: نیایش واقعی کار آسانی است. نه تنها امروز کار آسانی نیست، در گذشته هم آسان نبوده است. زیرا انسان نیازمند است که با خدای خویش سخن گوید و مشکل او این است که چگونه این نیاز را بر آورد ۱۴ این نیاز و این اشکال، همیشه بوده و هست، ولی امیدی هست که در نسل‌های کنونی این اشکال حل شود. (۱)

کاملترین و بهترین نیایش این است که: نیایش‌کننده ضمن آن نشان دهد که عشق و زندگی را سپاسگزار است. در ضمن چنین نیایشی انسان با «بلیک» (۲) شاعر، هم‌صدا می‌شود که می‌گفت: «هر چیزی که زیور هستی دارد مقدس است» (۳) و حمد و ستایش خدایی را بجای می‌آورد که آفرینش او همچنان ادامه دارد و ما قسمتی ناچیز از آفرینش بیکران او هستیم.

این سخن این آیه قرآن را بیاد می‌آورد: «و استعینوا بالصبر و الصلوة و انها لکبیرة الاعلی الخاشعین» یعنی استعانت بجوئید به صبر و نماز و نماز، جزیر مردم خاشع، بزرگ است (سوره البقره آیه ۴۵)

Blake. ۲

۳- این شاعر خودمان را بیاد می‌آورد:

بجهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست

آقای م - ح مشهد

خواهشمند است آدرس دقیق خود را برای ما بفرستید تا در اولین فرصت پاسخ نامه‌شمارا ارسال داریم.

* * *

بخوانندگان ارجمند جدا یاد آور می‌شویم که بعد از این به نامه‌های بدون امضا و بی آدرس بهیچوجه ترتیب‌ناپذیر نخواهیم داد.